

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Донецька область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Донецької області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 4 046 487 осіб, що складало 9,87 % від загального населення України. Із наведених даних жоден показник ресурсів охорони здоров'я та діяльності закладів охорони здоров'я Донецької області значно менше частки кількості населення області. Число лікарняних закладів (5,11 %), загальне число ліжок (4,23 %), число амбулаторно-поліклінічних закладів, які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу (4,42 %) в 1,8 – 2,8 рази менше частки населення області в структурі населення України. Частки решти показників ще менші, що говорить про погану забезпеченість регіону в сфері охорони здоров'я й пояснюється окупацією частини області воюючим та бойовими зіткненнями армій України та РФ.

Показник	Україна	Донецька обл.	%
Кількість населення	40 997 698	4 046 487	9,87
Число лікарняних закладів	1 096	56	5,11
Загальне число ліжок	228 351	9 651	4,23
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	102	4,42
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	47	3,91
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	1 349	4,10
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	13 471	1,12
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	76 226	1,64
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	3 838	2,88
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	8 376	3,65

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 рік, %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Донецькій області тривала пандемія COVID-19.

За цей період в регіоні було зареєстровано 232 816 підтверджених випадків цієї інфекції або 4,19 % від всіх випадків в Україні, що вдвічі менше частки населення

області в структурі населення країни. Це може вказувати як на меншу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на менш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19. Щодо кількості померлих, то в області відсоток померлих також майже вдвічі менше відсотка населення області в структурі населення країни. Летальність в області (2,49 %) дещо більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області (1,0 %) на 23 % більша, ніж відповідний загальноукраїнський показник (0,81 %).

Показник	Україна	Донецька обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	232 816	4,19
Померло від COVID-19, всього	112 481	5 787	5,14
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	2,49	–
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	6 983	4,52
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	70	5,57
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	1,00	–
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	18	–

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Донецькій області є ГРВІ, яка має в 10 разів менший показник, ніж загальний в Україні. Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області низькі показники (в десятки разів менші, ніж в Україні) мали грип, вітряна віспа та скарлатина (вдвічі вище, ніж в цілому в Україні). Стан захворюваності на кишкові інфекції у Донецькій області формально кращий, ніж в цілому в Україні: по ГКІ встановленої етіології – в 4 рази менше, ГКІ встановленої етіології – в 14,9 разів менше, ротавірусна інфекція більше, ніж в 7,3 рази менше загальноукраїнського рівня. захворюваність на зоонозні сальмонельози – в 3 рази менша.

Зоонозна хвороба Лайма приблизно в 20 разів менше показника України, а лептоспіроз – не реєструвався зовсім. Аскаридоз в регіоні має показник показник захворюваності в 109 разів менший, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Донецька обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	1 251,46
Грип	32,41	2,87
Вітряна віспа	96,64	2,89
Скарлатина	25,48	0,30
ГКІ встановленої етіології	52,93	13,34
ГКІ невстановленої етіології	70,01	4,74
Інші (зоонозні) сальмонельози	10,76	3,26
Ротавірусний ентерит	7,32	1,80
Хвороба Лайма	11,98	0,59
Лептоспіроз	1,06	0
Аскаридоз	40,56	0,37

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 рік

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році у Донецькій області становить 0 % від їх загальної кількості в Україні, тобто спалахи інфекцій не реєструвалися.

Відсутність спалахів інфекційних хвороб в області швидше за все пояснюється тим, що більша її частина окупована ворогом, а на підконтрольній Україні території епідеміологічний нагляд дуже обмежений через постійні бойові дії на даній території.

Показник	Україна	Донецька обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	0	0
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	0	0
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	0	-
Захворюваність на 100000 населення в межах спалахів	1,53	0	-
Лабораторно підтверджені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	0	-
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	0	-

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Донецькій області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смертність

від нього були суттєво нижчими, ніж в цілому в Україні (відповідно втричі та вдвічі), а захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була в 1,5 нижче, ніж в Україні. При цьому показник захворюваності на ТБ в області серед дитячого населення (0-14 років) був 4 рази меншим, ніж загальноукраїнський показник дитячої ТБ-захворюваності (2,4 на 100 тис. населення проти 10,4 на 100 тис. населення в Україні). Загалом в рази нижчі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ є відчутно нижчими, ніж аналогічні загальнонаціональні показники і були в межах від 47,6 до 54,9 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні, що можна пояснити значним погіршенням протитуберкульозної допомоги у прифронтовій області.

Показник	Україна	Донецька обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+ рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	16,1
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	5,5
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	2,4
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	3,5
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	50,3
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	47,6
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	54,9

Показники ТБ у Донецькій області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Донецькій області на обліку знаходилось 10 520 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 345 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 6,68 % та 2,67 % від показників по Україні. Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 103 особи, тобто 3,07 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 76 випадків. Це 4,43 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Донецька обл.	%
Кількість населення	40 997 698	4 046 487	9,87
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	345	2,67
Число нових випадків СНІДу	3 351	103	3,07
Число нових смертей від СНІДу	1 717	76	4,43
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	10 520	6,68

Питома вага показників ВІЛ/СНІДу Донецькій області та Україні за 2023 р., %

Вірусні гепатити

В 2023 році у Донецькій області було зареєстровано 121 випадок вірусних гепатитів, що становить 1,22 % від показника по Україні. В структурі переважно більшість становить хронічний вірусний гепатит – 55,4 %.

Гострі вірусні гепатити А, В, С та інші гепатити складають 15,7 %, 13,2 %, 13,2 % та 2,5 % відповідно.

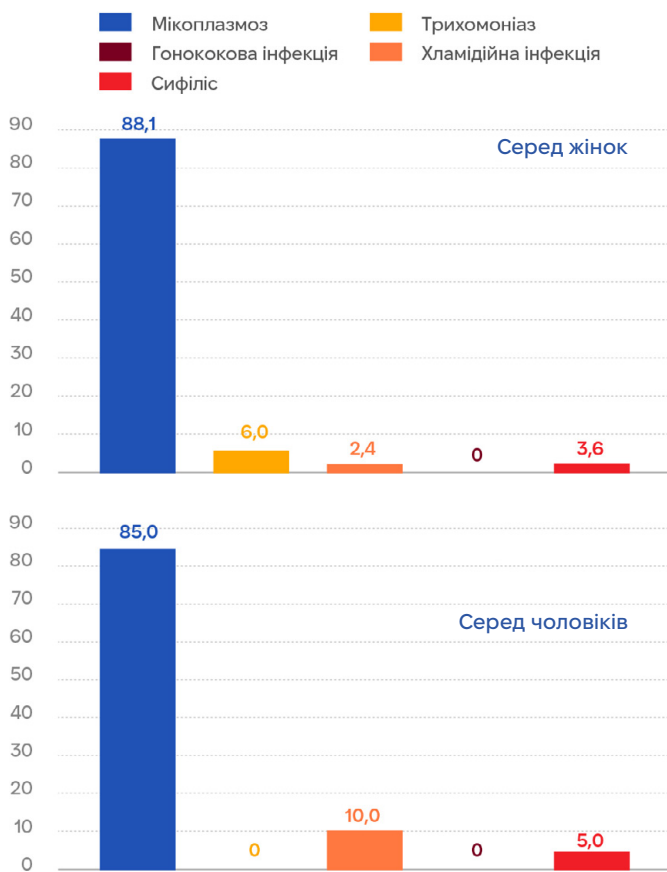

Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

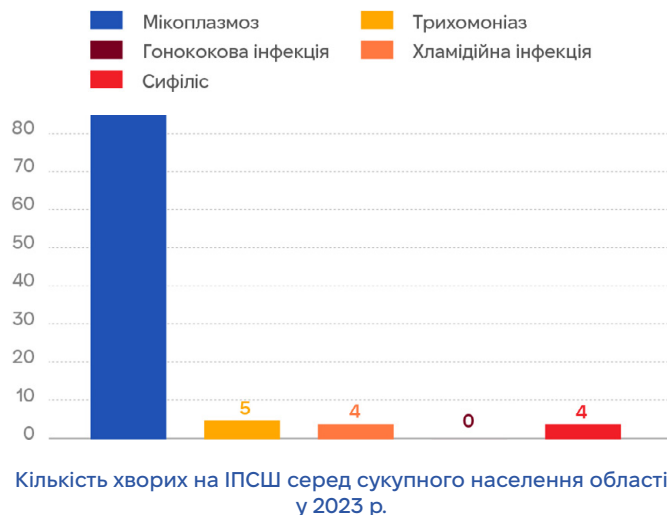
Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році у Донецькій області було зафіксовано 104 випадків захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (91 особа) захворіли на мікоплазмоз, що становить 87,5 % від усіх випадків ІПСШ. Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 84 випадки проти 20 серед чоловіків.

І у чоловіків, і у жінок найчастіше реєструвались випадки мікоплазмозу. Сифіліс, гонококова інфекція, хламідійна інфекція та трихомоніаз: у чоловіків – 5,0 %, 0 % та 0 % відповідно, у жінок – 3,6 %, 0 % та 6,0 % відповідно.

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

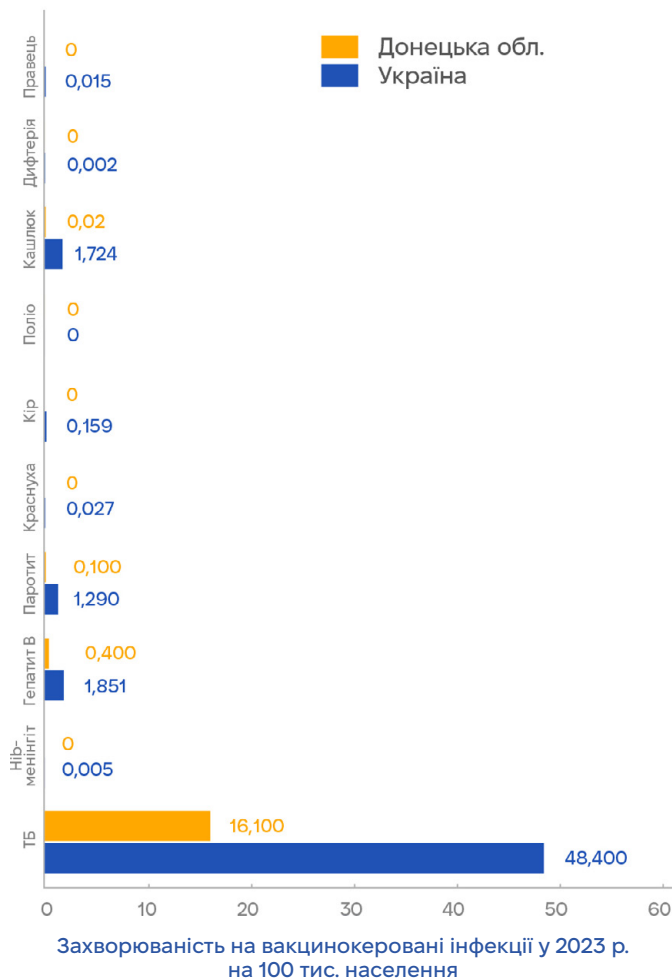

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Донецькій області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, але показник захворюваності на туберкульоз в області був втричі меншим, ніж загальний показник по Україні.

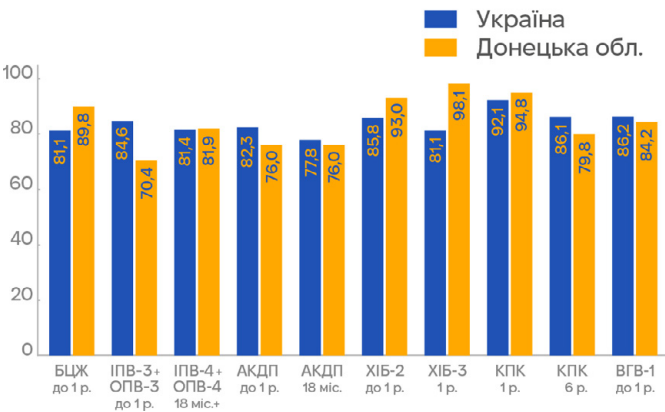
Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є формально є сприятливою: захворюваність на Ніб-менінгіт, краснуху, кір, дифтерію та правець взагалі не реєструвалась, а гепатит В, паротит та кашлюк реєструвався з показниками в 4–10 разів меншими, ніж в Україні в цілому.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Донецькій області досить високі показники охоплення щепленнями лише за двома щепленнями, що передбачені календарем щеплень, (ХІБ-3 – 98,1 % та КПК-1 – 94,8 %). За іншими щепленнями охоплення в області знаходиться на рівні менше 70,4-93 %. Лише за п'ятьма основними щепленнями рівень охоплення в області вакцинацією перевищує загальноукраїнські показники.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

Злоякісні новоутворення

В 2023 році у Донецькій області на обліку перебувало 23448 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 1,96 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 954 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 0,87 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Донецькій області. Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань кількість жінок (46,02 %) дещо менша, ніж чоловіків (53,98 %). Але серед померлих більшість становили чоловіки (50,79 %).

Інтенсивні показники смертності від злоякісних новоутворень серед чоловіків (194,43 на 100 тис. населен-

ня) відчутно переважала смертність серед жінок (116,97 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізнє звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 33,8 % нових випадків.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Донецькій області під наглядом перебувало 19 792 особи з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких лише 3759 осіб були охоплені відповідним лікуванням (18,9 %). В Донецькій області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (69,75 %), опіоїди (11,01 %), інші психоактивні речовини (12,58 %) та канабіоїди (6,66 %). В 2023 році в Донецькій області вперше взято під нагляд 1131 особу з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали опіоїди (61,36 %), алкоголь (22,46 %), інші психоактивні речовини (12,11 %) та канабіоїди (4,07 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю всього	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	254	22,46	13 804	69,75	2 499	18,10
опіоїдів всього	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	694	61,36	2 180	11,01	375	17,20
канабіоїдів всього	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	46	4,07	1 318	6,66	121	9,18
інших психоактивних речовин – всього	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	137	12,11	2 490	12,58	764	30,68
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	1131	100	19 792	100	3 759	18,99

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Донецькій області було зафіксовано 1427 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 1426 дітей, що становить відповідно 0,8 % та 0,79 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 0 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 0 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні). Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 13 випадків (0,97 %) від 1345 випадків по усій Україні або 9,12 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 на 1000 народжених живими загалом по Україні.

Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 139 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 119 випадків, в тому числі рак шийки матки – 36 випадків (або відповідно 1,1 %, 0,97 % та 1,21 % від кількості таких хворих в Україні).

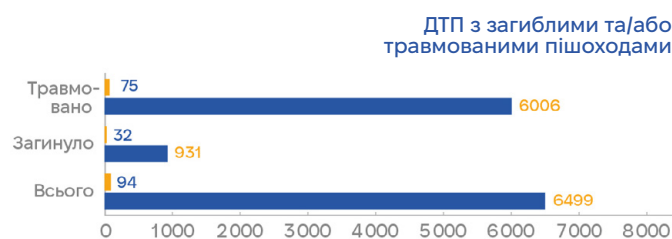
Показник	Україна	Донецька обл.	%
Пологів всього	178468	1427	0,80
Материнська смертність	33	0	0,00
Абортів всього	42683	593	1,39
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179611	1426	0,79
Померло дітей у віці до 1 року	1345	13	0,97
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12568	139	1,11
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12311	119	0,97
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2964	36	1,21

ДТП та їх наслідки

В 2023 році в Донецькій області було зафіксовано 583 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (2,5 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 819 осіб і загинуло 157 осіб, що становить 2,8 % і 5,1 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 94 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (1,4 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 32 та травмовано 75 пішоходів.

Всього 8 ДТП було скоєно з вини пішоходів (1,1 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 0 та ще 8 осіб травмовано.

Резюме/рекомендації

Донецька область незадовільно забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами, оскільки жоден показник ресурсів охорони здоров'я та діяльності закладів охорони здоров'я області значно менше частки кількості населення області. Крім того тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з рф. Значна частина території області окупована рф, а медична інфраструктура постраждала від бойових дій.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків та смертей від COVID-19 становить відповідно 4,19 % від всіх випадків в Україні та 5,14 % смертей, що вдвічі менше частки населення області в структурі населення країни. Летальність від COVID-19 в області (2,49 %) дещо більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Також й летальність медпрацівників в області (1,0 %) на 23 % більша, ніж відповідний загально-український показник (0,81 %). Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на недостатній рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, тому є

необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші в Україні респіраторні інфекції (ГРВІ, вітряна віспа, скарлатина), кишкові (ГКІ, сальмонельози), зоонозні інфекції (хвороба Лайма, лептоспіроз) та гельмінтози (аскаридоз) в порівнянні з показниками сукупного населення України є сприятливим. Захворюваність на всі поширені інфекції в області була в рази (часто на порядок) меншою, ніж згальноукраїнські показники.

Також в 2023 р. не було зареєстровано жодного спалаху інфекційних хвороб. Низький рівень зареєстрованої інфекційної захворюваності та відсутність реєстрації спалахів інфекційних хвороб в області швидше за все пояснюється тим, що більша її частина окупована ворогом, а на підконтрольній Україні території епідеміологічний нагляд дуже обмежений через постійні бойові дії на даній території. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно

враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році в Донецькій області захворюваність на туберкульоз та смертність від нього були суттєво нижчими, ніж в цілому в Україні. Інші соціально значущі інфекції (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) в області не перевищують загальні показники по країні. Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та їх тягаря для населення області.

Як і в переважній більшості областей в Донецькій області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей, оскільки охоплення лише за п'ятьма основними щепленнями перевищує загальноукраїнські показники, а по переважній більшості щеплень воно коливається в межах 70,4–93 %.

Близько 33,8 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань

системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (65,75 %), тому першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами саме внаслідок вживання алкоголю.

Материнська смертність в області була нульовою, але малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була більше загальноукраїнської (9,12 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 на 1000 народжених живими загалом по Україні). Отже, доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції
ГКІ	гострі кишкові інфекції
ТБ	туберкульоз
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом
Hib(ХІБ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>
ВГВ	Вірусний гепатит В

ДТП	дорожньо-транспортна пригода
КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

www.phc.org.ua
www.ukrstat.gov.ua
www.ncru.inf.ua
www.patrolpolice.gov.ua
www.dsp.gov.ua